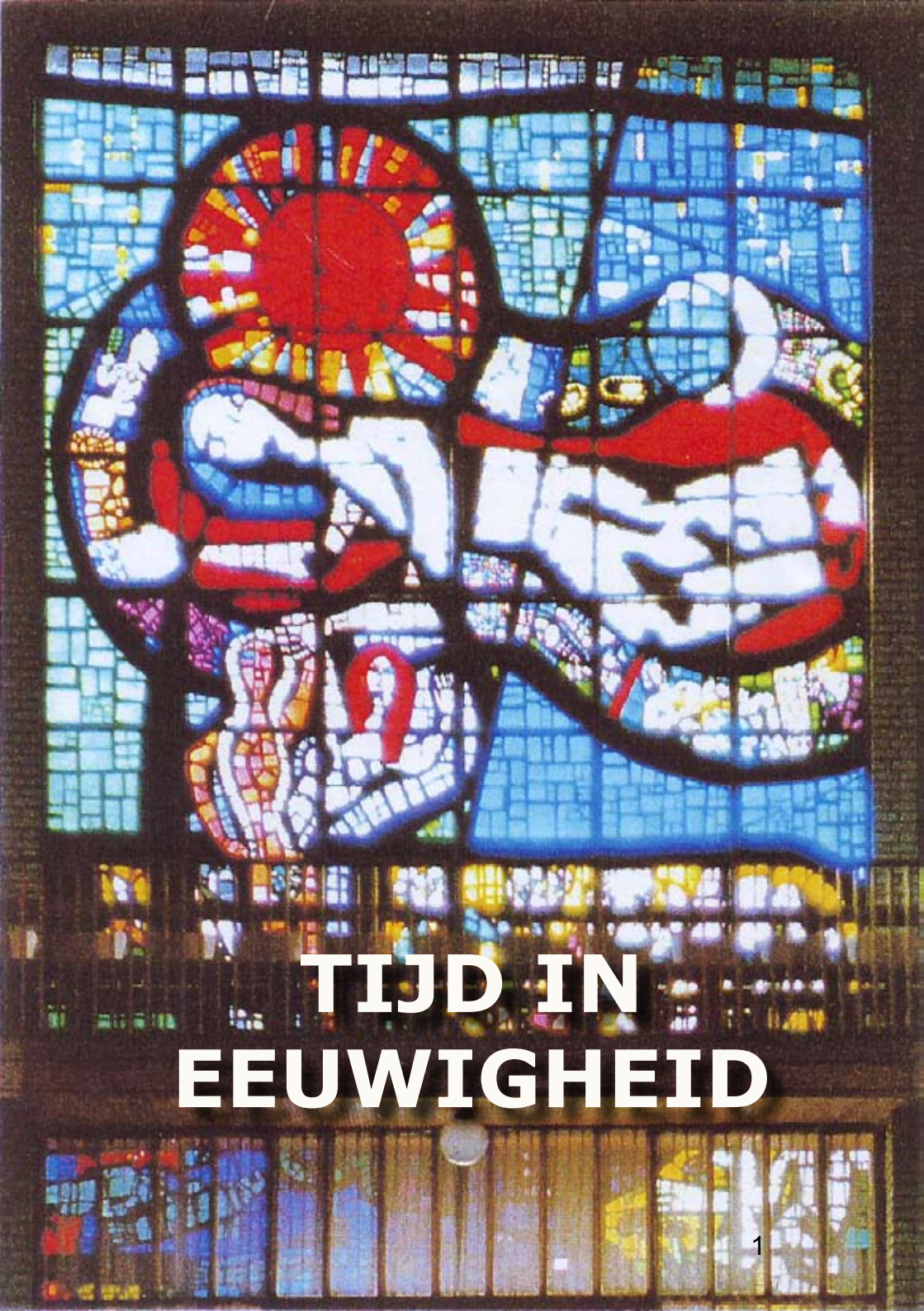

TIJD IN EEUWIGHEID

Schepping

als een zwevende witte wolk van licht
als een golvende zee van beweging
als een levenwekkend bewustzijn
dat in de uitwaaiering van een liefde
scheppende hand wordt uitgezaaid
in een heelal van sterren en planeten

de maan als een lamp in de nacht
een alles doorschitterende zon
als het hartchakra van God
omgord met de dierenriem van
leeuw en waterman onder welke
beelden mensen worden geboren

in de oevertuinen waar de helianthus
bloeit lachen vogels van tak naar tak
vliegen de vissen dansend over een zee
van kobalt als honderdduizend tonen
van xylofonen boven een bodem van
bloedkoralen en bomen van smaragd

twee mensen een man en een vrouw
stammend uit eenheid door Gods hand
als minnenden ineengestrengeld
en weer tot zichzelf teruggebracht
levende dromen spelend in de tijd
naast een wild steigerend paard

opgenomen in blauwe luchtende nevels
en het hoogoprijzend aarden groen
meevloeiend in het witte water
oplaaiend leven in het rode vuur
God weerkaatsend lichten zien
in de oogopslag van al wat is

(beeld-meditatie bij het Scheppingsraam
van Daan Wildschut)

TIJD
IN
EEUWIGHEID

een
briefwisseling

door
Threes van Dijck
en
Jan Peijnenburg

Millenniumgebed

God

Aan U
Vader Moeder
Zoon Dochter
Heilige Vrouwgeest
Heilige Mangeest

Aan U
onze Vader onze Moeder
waarvan wij dochter en zoon zijn
met wie wij innig verbonden zijn
in onze vrouwelijke geest
in onze mannelijke geest

Aan U
dragen wij elkaar op
dragen wij onszelf op
om ons als uw kinderen
te mogen koesteren in de
intimiteit van uw liefdeleven,
in de eeuwigheid van uw geluk.

Aan U
wijden wij onze dagen om U
te omarmen met het werk
van onze handen,
te strelen met de vruchten
van onze geest,
te kussen met de woorden
van ons hart.

Amen.

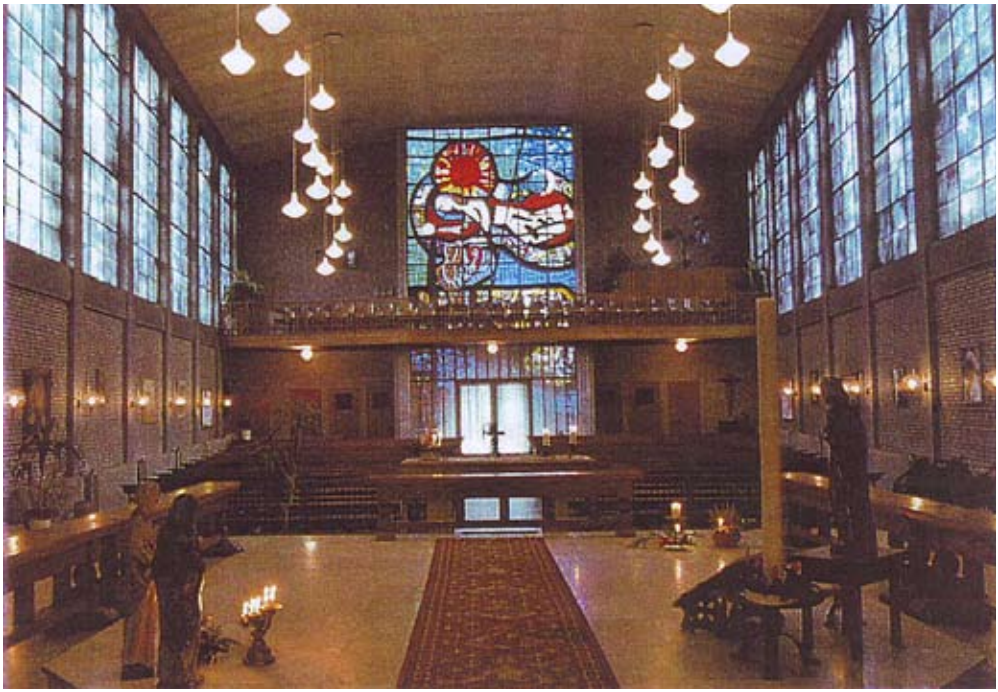

De blijde boodschap

Het gebeurde, dat twee geestelijke krachtvelden elkaar raakten: Johannes en Jezus. Zij keken elkaar vragend aan, want zij leken elkaars tegenbeeld - al waren zij achterneven.
Zij worden genoemd de twee Groten -de grootsten- uit het volk Israel - omdat zij elkáár zo noemden. Zij zijn vanwege hun verschillen geen concurrenten van elkaar. Zij prijzen elkaar en zijn daardoor veilige levensgidsen: zij staan open voor het verschillend zijn van de ander en zij relativeren zichzelf. Dat is de ware grootheid.

Twee wegen om God te vinden: de geestelijke en de lichamelijke weg. God willen ontmoeten in het geestelijke of in het lichamelijke. Beiden leiden tot God. Het zijn twee pijlers, waarop een volle levensspiritualiteit kan worden gebouwd. Twee hoofdwegen met allerlei zijwegen.

Deze verschillen komen in het evangelie van Matteüs duidelijk in beeld.

'Op zekere dag kwamen de leerlingen van Johannes naar Jezus toe met de vraag: waarom vasten wij en de Farizeeën wel, maar uw leerlingen niet? Jezus zei tot hen: de vrienden van de bruidegom kunnen toch niet verdrietig zijn, zolang de bruidegom bij hen is? Er zullen dagen komen, dat de bruidegom van hen is weggenomen. Dan zullen zij vasten'.

'Toen Jezus zijn lessen aan zijn twaalf leerlingen had beëindigd, vertrok hij vandaar om onderricht te geven en te preken in de steden. Johannes nu liet aan Jezus de vraag stellen: ben jij het die komen moet of hebben we een ander te verwachten? Ga aan Johannes zeggen, antwoordde Jezus, wat je hoort en ziet: blinden zien en lammen lopen, melaatsen genezen en doven horen, doden staan op en aan armen wordt de Blijde Boodschap verkondigd. Gelukkig is hij die aan mij geen aanstoot neemt'.

'Waarmee zal ik dit geslacht vergelijken? Het lijkt op kinderen die op het marktplein zitten en de tegenpartij toeroepen: wij hebben voor jullie op de fluit gespeeld en jullie hebt niet gedanst; wij hebben een treurlied gezongen en jullie hebt niet op je borst geklopt. Immers:

Johannes komt, eet niet en drinkt niet, en ze zeggen: hij is van de duivel bezeten! De mensenzoon komt, eet en drinkt wel, en ze zeggen: kijk die gulzigaard en wijndrinker, die vriend van tollenaars en zondaars! Maar de wijsheid vindt haar rechtvaardiging in haar werken'.

Onthouding

Kiezen voor de weg van de onthouding, de onthechting is een authentieke levenswijze, die leiden kan tot hoge mystieke eenheid met God. Monniken en monialen gaan die weg. In een grote geestelijke vrijheid kan de geestelijke verbondenheid met God -niet afhankelijk van ervaringen van materiële aard- zich ontplooien. Dit is een heel rechte, rechtstreekse weg tot God. Dit leven in afzondering is als zodanig een grote daad van liefde tot God. Zij leven het ideaal van de eerste woestijnvader Johannes: een levensgeest en levenswijze, die door Jezus hoog geprezen werd. Ook al ging hij zelf een andere weg, zijn bewondering voor dit liefdeleven met God is onbeperkt. Zij leven zijn eigen liefde tot de Vader. Jezus leefde echter geen monastiek ideaal voor. Hij koos ook niet voor een louter beschouwend leven. Wat hij leefde, was navolgbaar voor iedere mens.

Kiezen voor een monastiek leven heeft te maken met persoonlijkheidsstruktuur en karakter - met de eigen levensgeschiedenis of leeftijd - met tijdgeest of religieuze stroming. Dit leven zal altijd maar voor weinigen zijn weggelegd. Het zal echter nooit een historisch achterhaalde weg tot God zijn.

Overgave

Maar de weg van de overgave, de verbinding met het hele leven Ieidt evenzeer tot eenheid met God. De lichaamservaring van God, de aarde-ervaring als aanraking met het goddelijke zijn, kan evenzeer bezaaid liggen met momenten van mystiek en diepe liefdesverbondenheid met God. Hier wordt de aarde, de menselijke werkelijkheid, het eigen lichaam niet de rug toegekeerd, maar worden deze liefdevol omhelsd. Dit is de eigenlijke geschapen weg tot God - of de weg van het geschapene tot God. Dit kan zelfs een zuiver beschouwende weg zijn, waarin men de diepte schouwt en ervaart van Gods werkelijkheid.

Deze weg kent zijn eigen ascese, uitzuivering, verdichting. Jezus bepleit de overgave aan het leven, aan de vreugde zolang het kan. Waarom vasten en verdrietig zijn zolang het leven goed is? Die tijd komt wel. Je hoeft de onthouding niet te zoeken; deze komt vanzelf op je weg. Het is niet nodig je uit het leven terug te trekken - het leven zelf trekt zich uit je terug: bij ziekte, handicap en verlies - door uitschakeling, relatiebreuk, geestelijke crisis.
Jezus zegt: zolang de bruidegom van het leven er nog is -het licht, de vitaliteit, het elan- geniet en leef!

Het heeft er alle schijn van, dat de christelijke kerken ernaar streven deze beide, aan elkaar tegengestelde spiritualiteiten 'gelijktijdig' te willen realiseren.
Vermenging hiervan geeft echter grote innerlijke verwarring en leidt tot allerlei frustraties: tegelijk aan de wereld hechten en onthechten, willen genieten en afstand moeten doen van genieten. Waarschijnlijk heeft het halve en dubbele van veel christenen hiermee te maken - iets waaraan de ware levensgenieters zich hartgrondig ergeren.

Het ascetisch ideaal van Johannes, de spiritualiteit van de onthouding is -ook buiten de kloosters- diep in het leven van de kerk doorgedrongen. Met name is de lichamelijkheid, de seksualiteit hierdoor verdrongen en werd de levenslust niet door de wellust gevoed. Er ontstond een ideaal van 'geestelijke' blijdschap.
Seksualiteit is -voor de een meer dan voor de ander- een basale levensbehoefte. Zij houdt dicht bij de aarde, de grondvesting van het bestaan. Zij behoedt de mens voor vergeestelijking en vervreemding. Tegelijk is zij voedingsbodem van de geest en de verbinding van de harten.

Het lijkt er op, dat in de evolutie van de geest in onze dagen heel bijzondere inzichten doorkomen, tot ons door gaan dringen, die nieuw zijn in de menselijke geschiedenis. Mensen leven het kerkelijk dualisme weg, niet uit zwakheid maar uit kracht, niet uit leegte maar uit volheid.
De grote ‘revival’ van de moderne samenleving zou zijn: de ontdekking van deze oorspronkelijke spiritualiteit van Jezus als een toegang tot de hoogste menselijke vreugde.
Na 2000 jaar wordt zijn leven opnieuw onder ons geboren. De Messiaanse tijd staat voor de deur.

Revival

het gras verrijst in vroege dauw
hemel en aarde omhelzen elkaar
weer vallen lichaam en ziel
elkaar in de armen en ademt
de geest van god door de tuin

oudsten en jongsten staan rond
de plaats van de doodslaap
en rollen de sluitsteen weg
sneeuwgestalten met eeuwig leven
in hun ogen heffen een paaslied aan

wanneer de verrezene verschijnt
aan de ingang van het leven
klinkt hun lied door in het hart
van wie de dode uit zijn schaduw
droegen naar het nieuwe licht

juichend staan de overlevenden
rond haar die veel heeft liefgehad
haar vingers raken zijn wimpers
zijn handen glimlachen haar toe
even is het gezicht van god te zien

Eerbetoon

Heilige Vader,

U bent in het wellustige hart
van een vrouw verwekt als een
vonk tussen twee orgasmen.

U hebt negen maanden gewoond
in de schoot van een vrouw
en had gemeenschap met haar.

U hebt dronken van hartstocht
tussen de benen van een vrouw
geschreeuwd om het leven.

U bent door een vrouw gezoogd,
in een roes van begeerte
hebt u haar borsten gekust

Dat was uw Moeder .....

Pausbrief

Nevenstaande brief
aan Paus Johannes Paulus ll
schreven wij in 1985.
Deze maakte deel uit van het boek
'Uit de grond van ons hart',
door Michel van der Plas
samengesteld ter voorbereiding
van het bezoek van de Paus
aan Nederland.

Als enigen van de 58 briefschrijvers
spreken wij de Paus aan
met zijn eigen naam 'Karol'.
Kun je iemand wel een grotere eer
bewijzen -en een groter plezier doen-
dan de eigen naam te noemen,
waarmee hij geboren is,
waarmee hij wordt aangesproken
door wie hem lief zijn?

Wat in deze brief aan de orde is gesteld,
zijn de problemen van vandaag -
15 jaar later.
Stond de tijd stil
of zijn we teruggegaan
in de tijd?
Waar is het nieuwe?
Waar zijn we zelf?
Waar is de Paus?

Dit is mijn lichaam

Beste Karol,

Het is een diepe verwantschap, met elkaar mens te zijn en daarin elkaars gelijke. Het is heel vreugdevol te weten, dat onze zielen elkaar zullen ontmoeten, wanneer jij straks leest wat wij nu schrijven. Uit alles wat we van jou weten verstaan wij, dat je een aarde-man bent, in wie geestdrift en hartstocht zo verstrengeld zijn, dat je de taal van de geest maar ook de taal van het lichaam verstaat. Je houdt van de eeuwige sneeuw en het verfrissende water, je lichaam gebaart en je stem zingt zich uit - en als wij ons niet vergissen zul je beslist ook kunnen dansen. Het gebeurde eens, dat je calotje afwaaide. Toen dachten we: nu zouden we gewoon en gezellig met je kunnen praten. En hoe nabij ben je, wanneer je op een heel eigen wijze aandachtig en teder bent voor een zieke op een brancard, een kind van God of een stralende jonge dochter van de Vader. Je bent een aarde-man, zoals Jezus een aarde-man heeft willen worden. Daardoor werd hij vol van de geest van deze aarde, vol van de Geest van God. Als je op je apostolische reizen het altaar bestijgt, kus je het, kus je het lichaam en bloed van de martelaren en martelaressen. Als je afdaalt uit het vliegtuig en voet aan land zet, kus je de aarde, het altaar van het leven. Dat is realistisch en aards. Hierin herkennen wij ons. Dat nodigt ons uit om in deze brief volledig open en eerlijk tegenover jou te zijn, omdat wij menen dat juist jij ons zult verstaan. Maar wie zijn wij?

Wij zijn twee priesterarbeiders (Threes: maatschappelijk werkster; Jan: priester van het bisdom den Bosch). Veertien jaar geleden deden wij de keuze als fabrieksarbeiders te gaan werken. Maar reeds twintig jaar geleden leerden we elkaar kennen en al die jaren zijn we geliefden. Bisschop Bekkers legde ons letterlijk de handen op en zegende ons. Deze grote zinnelijke mens wist wat er in normale mensenharten omging; en in zijn ménselijke geest brandde een vuur. Noch in onze gedachten noch in onze gevoelens konden wij enige tegenstelling ervaren tussen priesterschap en huwelijk, tussen geestelijke roeping en lichamelijke liefde, tussen priester en vrouw. We kozen voor een gezamenlijke pastorale weg, voor een gezamen-

lijk priesterschap. In eigen verantwoordelijkheid gingen wij ons samenwonen aan.
De ervaring van de zachte kracht van de liefde en de ervaring van de harde werkelijkheid van de arbeid hebben ons denken over kerk en wereld grondig veranderd.
Aan de ene kant heeft de dagelijkse confrontatie met de onverloste en in wezen onmenselijke wereld van de geïndustrialiseerde arbeid ons maatschappelijk/politiek radicaal socialistisch gemaakt en solidair met alle tot minderen gemaakten in de samenleving. Aan de andere kant werd de kapitalistische structuur van de samenleving maar ook van de kerk levensgroot zichtbaar en groeide in ons een grote Iiefde voor het zuivere evangelie. We schreven er twee boeken over, reisden stad en land af om groeperingen, maatschappelijke instellingen, de kerken op te roepen tot solidariteit met de arbeidende mens, tot deelname aan het proces van humanisering, tot structurele herziening van het eigen bestaan. We namen het initiatief tot de beweging van 'priestersolidariteit', een beweging van gehuwde (en ongehuwde) priesters en hun vrouwen. We stonden midden in het gevecht om de bevrijding van het celibaat enerzijds en hebben anderzijds al onze geestkracht aangewend om te komen tot de krachtige eigen spiritualiteit van het gehuwde priesterschap.
De laatste vier jaar hebben wij de verantwoordelijke zorg voor een eigen basisgemeenschap met een eigen kerk (de Bewegingskerk) - met jurisdictie van het bisdom. Dit is primair een arbeiderskerk, hoewel ook vele andere zoekende gelovigen en geesteiijk daklozen hier hun kerk-zijn komen meebeleven. Over dit kerk-zijn, het denken en vieren binnen deze (katholieke) geloofsgemeenschap -en hoe we van elkaar houden en van God- willen we jou graag vertellen, want dat zal je hevig interesseren. Dit is nl. een aarde-kerk.

Als men ons zou vragen 'kun je de godsdienst noemen, die het meest van alle een fundamentele erkenning inhoudt van de waarde van het lichaam', dan zouden wij antwoorden 'dat is het Christendom'. De grondslag hiervan is immers de incarnatie, de in lichamelijkheid zich uitlevende Geest van God. In de wieg van het Christendom ligt Jezus zelf. 'Et incarnatus est de Spiritu Sancto' klinkt het midden in het credo van de kerk en voor dit diepe geheim van Gods liefde tot de mens knielen we neer. En midden in de Mis horen we de levenbarende woorden 'Dit is mijn lichaam'.
Als in een alles samenvattende apotheose vieren we de lichame-

lijke opstanding en hemelvaart van Jezus. Maria, als de beste vrouw naast de beste man, zien wij in het schouwend christelijk geloven voortleven in lichamelijkheid. En hoe wordt het lichaam gezalfd bij het geboren en wedergeboren worden, als tempel van de Heilige Geest: plaats waar God tegenwoordig is, ruimte waarin je God ontmoet.
Door in het lichaam de grondslag van de christelijke spiritualiteit te vinden sluiten we aan bij het meest kenmerkende van de christelijke godsdienst zoals deze in Jezus van Godswege tot ons is gekomen. Geliefden zeggen het hem na 'dit is mijn Iichaam voor jou' en vieren eucharistie in bed. Ja, ons lichaam is de vindplaats en ontmoetingsruimte van het goddelijke in onszelf en in elkaar. Hoe diep verstaan jonge mensen de eigen en verwijzende zin der dingen, wanneer zij in hun kerkelijke huwelijksviering elkaar het Levensbrood en de Liefdesdrank aanreiken in Jezus' naam en tot elkaar zeggen: zo wil ik mezelf delen met jou - zo wil ik me altijd geven aan jou. De nieuwe mens zal God-gevoeliger zijn, omdat hij dieper de werkelijkheid ingaat waarin God woont.

In onszelf en in onze basisgemeenschap leeft het grond-streven naar eenheid en heelheid - vanuit een sterk aarde-bewustzijn. Werkelijk nieuw in de religiositeit van het nieuwe-tijds-denken is: dat het zowel uitgaat van een mystieke eenheidsgedachte als ertoe leidt. Eenheid van ziel en lichaam, van geest en stof, van hemel en aarde, van man en vrouw, van God en mens - eenheid in God zelf. Het is de samenhangende en alles doordringende verbinding van werkelijkheden, die mystieke eenheids-ervaring geeft. Een absolute wisselwerking is deze: het beeld van de aardse werkelijkheid bepaalt het Godsbeeld - en het Godsbeeld bepaalt de aardse werkelijkheid. Uit een nieuwe kosmische eenheidsgedachte wordt het Godsbeeld geheeld: God als vader en moeder der mensheid, vervuld van vrouwelijkheid en mannelijkheid zo vol als de aarde er van is, almachtig in het allief zijn, nabij in het kloppen van je hart, het laatste leven na de laatste dood. Dan veranderen mensbeeld en wereldbeeld - zelfbeeld en kerkbeeld. Onze zelfbevrijding uit beelden van macht en ongelijkheid is de weg tot bevrijding van God uit beelden van mannelijke meerwaardigheid en macht. Dit nieuwe Godsbeeld -dit nieuwe verschijnen van God- roept om het nieuwe beeld van volkomen gelijkheid en gelijkwaardigheid van de vrouw in het maatschappelijke en kerkelijke leven. Dan weet je, dat in Gods lieve ogen

minstens zoveel priesteressen als priesters zichtbaar zijn. God is haar vrouwelijkheid aan het openbaren, het nieuwe leven van deze wereld wordt in vrouwelijkheid geboren.
Alleen het vrouwelijke kan het wereldtij doen keren. Alleen het vrouwelijke kan de kerk vernieuwen. In haar priesterschap en inspiratie moet zij voorgaan.
Zo ontstaat de evenredigheid en gezamenlijkheid van een mannelijk en vrouwelijk priesterschap, een basisharmonie waaruit het (kerkelijk) leven één en heel wordt.

Denkend over het organisch leven van de kerk -als belichaming van een geestelijke werkelijkheid- erkennen wij de waarde en noodzaak van het leiderschap. Jouw leiderschap, Karol, is van een hoge geestelijke orde. Je staat voortdurend in het snijpunt van positieve en negatieve energieën van de hogere niveaus. God wil dat door jou heen het licht zegeviert. Als wij voor jou bidden, vragen wij om harmonie. Wij begrijpen, dat het -levend in een haast buiten-lichamelijke spirituele sfeer- moeilijk voor je zal zijn om goed ge-aard te blijven. Dat je je een heel aardse mens mag voelen, waarin de wellust (goede lust) leeft en wordt vervuld, daarvoor bidden we graag.
Als paus ben je de eerste tussen gelijken en heb je als zodanig het eerste woord. Het laatste woord heeft de christelijke gemeenschap als geheel. Dat eerste woord is zo belangrijk omdat het openbarend, scheppend, levengevend kan zijn. Zo ook het eerste woord van de plaatselijke leiders in de kerk, binnen grotere of kleinere geloofsgemeenschappen. Ook daar hebben de gezamenlijke gelovigen het laatste woord. Wij achten het priesterschap -uiteraard van man en vrouw- noodzakelijk voor het leven van de kerk: om te zijn zichtbaarheid van Jezus' leven, uitstraling van vrijheid en liefde, bronning van de liefde Gods die uitstroomt in gebed; om voor te gaan in het leven, het leven levend in al zijn waarden en belevingen; om de spiritualiteit van Jezus levend te houden, die een radicale solidariteit inhield met alwat onderkomen en onderdrukt was, arme kleingemaakte mensen, zieken naar lichaam en geest; om de zuiverheid van de evangelische openbaring te behouden en de voortschrijdende openbaring te geleiden; om gedachten, belangen en verhoudingen binnen de geloofsgemeenschap te ordenen.
Als dan de gemeenschap samenkomt, zal de priester of priesteres van de gemeenschap vanzelf het samenzijn dragen en richten, voorgaan in gebed, intreden in het Eucharistisch mysterie met vragende

handen en een hart om te delen.

De kerk van de toekomst zal zijn: een maatschappelijke vernieuwingsbeweging, ervaring van lichamelijk/geestelijke gemeenschap, heling van diepere verwonding, liefdesspel met God. Wie dit leven en daarin voorgaan zullen zijn de priesters en priesteressen van de toekomst. De criteria waaraan het priesterlijke wordt getoetst zullen radicaal veranderd zijn: welke is je maatschappij-visie, hou je voldoende van je eigen lichaam, heb je God werkelijk lief... in het leven?
Dan zal het duidelijk worden, dat priesterschap geen 'charisma' is maar een 'stigma'. Niet een heerlijke genadegave, waardoor je tot een hogere menselijke orde gaat behoren of over hogere machten kunt beschikken, maar een 'getekende' zijn in een wonderlijke mengeling van natuur, liefde en genade. Het immer weer gewilde (nood) lot van niet te kunnen weerstaan aan beschikbaarheid, van eerder de angst en de twijfel tegen te komen omdat je dieper dan anderen moet gaan, van je terwille van anderen te moeten ophouden in het grensgebied tussen leven en dood. Ontstellend machteloos en verloren aan de ene kant - vervuld soms van menselijke en goddelijke liefdes-ervaringen aan de andere kant. Dit priesterschap nu bestaat binnen de georganiseerde kerkgemeenschap als institutioneel ambt, maar evenzeer daarbuiten. Talloze mannen en vrouwen, jongens en meisjes geven aan dit priesterschap gestalte: mensen die het leven intens leven en vandaaruit profetische woorden spreken, mensen die tot over hun eigen grenzen heen zich in de strijd werpen voor een veiliger wereld, mensen die met hun handen genezend anderen brengen tot hun diepste zelf. Dit is het naamloze priesterschap in een naamloze kerk van Christus; dit zijn christenen die niet als kerk georganiseerd zijn of kerkelijk samenkomen.
Of het zijn christenen, die 's zondags aan tafel aanschuiven en hun hand ophouden om liefde te ontvángen.
Dan kan het gebeuren, dat er geen ambtelijk voorgang(st)er is. De Eucharistische viering kan dan altijd nog doorgang vinden. Eucharistievieren is immers: het leven en overleven van Jezus gedenken en je er samen aan verbinden zijn leven te doén. Voor het vieren van de Eucharistie is geen ambtelijk voorgang(st)er nodig. Ouders vieren het met hun kinderen thuis rond de tafel. Wanneer de ambtelijke priester of priesteres ontbreekt, zal vanzelf iemand die priesterlijk leeft gevraagd worden voor te gaan. Maar ook wanneer er

wel een ambtelijke voorgang(st)er is in een kerkelijke samenkomst, wordt recht gedaan aan het leven, wanneer soms een van de aanwezige gelovigen uitgenodigd wordt om voor te gaan in het hart van het eucharistisch gebeuren. Zo kan dat zijn: zij die nachtenlang een ander met haar warmte in leven had willen houden maar het gevecht tegen de angst verloor; of iemand die plotseling doorgebroken is tot het Licht; of de vrijheidsstrijder en vakbondsleider, die zijn leven riskeerde en gebroken uit de strijd komt; of de jonge moeder die haar eerste kerkgang doet....

Binnen onze gemeenschap, rond de tafel geschaard, sluit dit spontaan aan op het religieuze levensgevoel. Wij vieren de Eucharistie als hoogste en diepste beleving van onze communicatie: we openen ons naar God en naar elkaar. Vrouwen gaan voor - mannen gaan voor. Gehuwde priesters en niet gehuwde priesters breken het brood - zonder macht, zonder magie - vragend en gelovig.
Eucharistisch Brood smaakt naar gerechtigheid en liefde; het is het Brood van de nieuwe aarde waarin ieder gelijk is aan ieder. Voorgaat wie voorleeft.
Nooit zal iemand voorgaan die zich verrijkt in een wereld van hongerdoden, want zijn leven staat haaks op het leven van Christus. Het gelijkelijk voorgaan van de vrouw in het vieren van de Eucharistie is zo puur natuurlijk, dat iedere verdediging daarvan als beledigend moet worden opgevat. Toch is het doorbrekend omdat het tegenstructuren omver haalt. Hier eindigt macht. Maar wat belangrijker is: in feite is de vrouw de voedster van het religieuze. Hier vindt de uitstroom plaats van de innerlijke zachte krachten, waardoor kerk en wereld worden herschapen. En eindelijk is daar dan ook de terugstroom van leven en bezieling, die voortvloeit uit zelfgave en gevende liefde, want hoe verrijkend is het wanneer je anderen moogt verrijken, woorden van gebed keren levend in je terug. De scheefgroei in de kerk zal door de vrouw moeten worden rechtgetrokken. De vrouwelijke kracht van God is niet te stuiten.

Ook het voorgaan van gehuwde priesters in ons midden achten wij een wezenlijk gebeuren in de vernieuwing van de kerk. Het is een daad van gerechtigheid, maar meer nog: heling van verscheurdheid. Verscheurdheid vaak in het leven van de gehuwde priester zelf door de verbreking van zijn levenslijn, door de aantasting van zijn identiteit en als gevolg daarvan het doormaken van verdorrende woestijn-

ervaringen. Maar tegelijk is de strijd om de vrijmaking van het celibaat een creatief liefdesgebeuren: een hartstochtelijk pogen de diepe breuklijnen in het lichaam van de kerk te helen. Als priesters voorgangers moeten zijn in het leven, verkondigers van ware vrijheid, getuigen van liefde - hoe tegenstrijdig is het dan dat juist zij de diepte-doorleving van relaties moeten laten liggen, hun lichaam moeten knechten en de aarde moeten ontgroeien. En wat een ontstellende feitelijkheid, dat zij die uit de religieuze ervaring moeten leven het grootste en diepste belevingsgebied van de religieuze ervaring moeten missen. Alleen wie het celibaat vrijwillig aangaat, ontdekt nieuwe bronnen waaruit hij zich voluit ontplooien kan en zijn menselijke dorst kan lessen. Gehuwd of ongehuwd-zijn zijn slechts modaliteiten. Priesterzijn is een ziele-structuur, behoort tot je wezen. Veel priesters zijn meer priester geworden door te huwen, gerijpte voorgangers in het leven, verkondigers van de heelheid van het bestaan. Het is ons een grote vreugde elkaar te beroepen en te bevestigen. Echte communio te vieren: de eenheid van het bestaan - in de menselijke eenheid met Jezus Christus.

Dat wij de natuur, de natuurlijke orde, de kosmische werkelijkheid -als uitdrukking van Gods eeuwige wetmatigheid- tot uitgangspunt en fundament nemen van onze levensbeschouwing, heeft diepgaande consequenties. Wij gaan er van uit, dat verschillen en verscheidenheid, variaties en mutaties geen afwijkingen zijn van de natuur maar behoren tot de natuur. Dat betekent, dat alle geaardheden van mensen natuurrecht zijn: de vrouwgerichte vrouw en de mangerichte man. De mensheid als vervulling van alle zijnsorden en -vormen draagt heel de rijkdom van de natuur en de kosmos in zich, eindeloos gevariëerd en gedisponeerd. Het plantenrijk is juist door zijn seksuele gedifferentiëerdheid zo bont en boeiend. Het dierenrijk is een wereld van eindeloos geschakeerde verlangens, van de wonderlijkste relatiepatronen, van kosmische mystiek. En zou dan alleen de mens maar of man of vrouw kunnen zijn? Het is voor ons een diepe natuurlijke waarheid, dat homofilie zozeer behoort tot de natuurlijke orde, dat wij als uitgangspunt nemen: homofilie is natuurlijk - dus normaal.

Kerken als religieus-ethische instanties bepalen in hoge mate het denken van de wereld - ten goede en ten kwade. Want als zij door een dualistisch denken priesterschap en huwelijk onverenigbaar

achten, als zij de vrouw discrimineren, als zij mensen veroordelen die van elkaar houden 'ondanks hun geslachtelijke gelijkheid' - wettigen en wijden zij alle vormen van discriminatie die er op die gebieden bestaan in de samenleving. Daarom heeft het streven naar een gezond geestelijk klimaat in de kerken alles te maken met de 'geestelijke volksgezondheid'. Wie zich het lot aantrekt van de wereld, bemoeit zich met de kerk. Zo deed Jezus en het kostte hem zijn leven.

De nieuwe spiritualiteit, die groeiende is binnen maar vooral buiten de kerk, vloeit heel natuurlijk voort uit het nieuwe mensbeeld: de mens als een eenheid van lichaam en geest. De religieuze werkelijkheid wordt verstaan niet alleen in het geestelijke maar evenzeer in het lichamelijke. God is te vinden en gewaar te worden in lichamelijkheid, in de behoeften en uitingen van lichamelijkheid. 'Mentaliteit' is het begrip, dat samenvattend de gesteldheid van geest en hart en zinnen omsluit. Naast de geestelijke en maatschappelijke dimensie van geloven verstaan wij als nieuwe dimensie: de zintuigelijke. Het geestelijk, beschouwend, biddend zich tot God richten -als gemeenschap van gelovigen- vindt in onze kerken plaats. Dit is de geestelijke weg tot God. Velen echter gaan de weg niet meer naar een kerk: hun huis is hun kerk, de kosmos hun tempel. Hoe of waar dan ook: gebed is een heel hoge en diepe weg tot God en tegelijk de meest verinnerlijkte uiting van Iiefde tot God. Daarom verheugen wij als basisgemeenschap ons ook zeer over het bezit van een eigen kerk, want wat ben je als gemeenschap zonder een geestelijk dak boven het hoofd? Vanzelfsprekend -en het staat ons op het lijf geschreven- proberen wij de 'maatschappelijke' betekenis van geloven en christen-zijn te beleven. Het inzicht dat mystiek en politiek bijeenhoren, dat geloven zonder werken van solidariteit met de armen, werken aan vrede, werken in de praktijk van maatschappelijke vernieuwing... een dood geloof is, is een ingrijpende ideologische vernieuwing binnen de kerken. Maar is door deze twee componenten het beeld van de menselijke religiositeit voltooid?

Wij menen, dat juist deze tijd de profetische intuïtie in zich draagt, dat daarmee het grootste en diepste belevingsveld van religiositeit nog niet is geduid. Dit is nl. het leven zelf. Het leven in de moeizaamheid van strijd en arbeid, het leven zo gebrekkig of gebroken als het is maar moedig gedragen, de verantwoordelijkheden die

worden uitgevoerd dag na dag. Maar ook -en hoe weinig werd dat geduid en verkondigd- het leven van lust en bevrediging. Het zijn juist de gebieden van erotiek en seksualiteit, als de meest vitale levensgebieden, die bezaaid liggen met kiemen van Godservaring. De samenhang, die gevoeld wordt tussen religie en seksualiteit doet vermoeden, dat beiden voortkomen uit een en dezelfde bron. In het lichaam liggen diepe lagen van goddelijke menswording verborgen. De liturgie van het leven wordt deur voor deur gevierd, soms als een spel zonder grenzen, soms als een offer van liefde. De verkondiging, dat dit het komen en gaan van God is in de concrete werkelijkheid van het eigen leven, dat in het erotisch verlangen en vervuld worden momenten van Godservaring dichtbij liggen, zou voor velen kunnen leiden tot een echte levensmystiek. Het leven zelf als levende godsdienst - lichaamstaal als gebed.

De schoot, het sacrum van de mens, is een bron van creativiteit, door de geest geschapen, geestscheppend. Waar eerst vloek lag, rust nu zegen. In de lusthof van het lichaam vindt de ziel haar natuurlijk voedsel. En in de bruidskamer van het leven wordt leven mens, zo goddelijk als in Jezus. De nieuwe levensmystiek in onze dagen ontstaat uit overgave, niet uit onthouding.

De kerk, die ertoe geroepen is de weg te wijzen naar God, zou seksualiteit moeten duiden als bron van religiositeit... als religiositeit. Maar pas wanneer velen onder de priesters (en priesteressen in de toekomst) dit zelf doorleven, zal dit als een blijde boodschap gaan klinken. Wanneer de kerk in eigen verkramping blijft steken en het aloude wantrouwen tegen het lichaam niet laat varen, is het ondenkbaar dat zij nog aansluiting kan vinden met de sensitieve levensgevoelens van jonge mensen, van verjongde mensen.

Een sluitende theologie is niet zelden een gesloten theologie: niet meer openstaande naar de evolutie van de waarheid, ontoegankelijk voor andere theologieën en zijnstheorieën. Staande in het ‘nieuwe tijdsdenken’ komen wij tot de bevinding, dat de innerlijke groei en vernieuwing van het christendom niet uit zelfbevruchting tot stand kan komen. Niet de hele openbaringsinhoud van het christelijk geloof heeft zich kunnen ontplooien; met name heeft de innerlijke bewustwording opgesloten gezeten in een eenzijdige geestelijkheid. Nu het lichaam wordt herontdekt als toegang tot de

geest treden heel nieuwe, voorheen nauwelijks bekende ervaringen aan het licht. De christelijke kerken zullen naar eigen zoekgeraakte openbaringsgegevens moeten zoeken. In de grote wereldgodsdiensten zijn deze te vinden en in religieuze, antroposofische stromingen van deze tijd. Tegelijk is het christendom -als historisch draagster van een universele openbaring- onmisbaar om aan het vrije religieuze denken mee te denken. Opnieuw immers wordt de mens bedreigd door dogmatisme, onvrijheid en wereldvreemdheid. Het christelijk geloven zal de mens bij de werkelijkheid moeten houden, in het hier en nu - met het hoofd in het hart, voeten in de aarde en handen als breekijzers. Maar omgekeerd zal ook het christendom hierdoor verlicht worden. Het is immers ontegenzeglijk waar, dat daardoor een nieuw licht wordt geworpen op de dood, dat mensen nu reeds gaan leven in het grote licht, dat de innerlijke Godservaring gemeengoed kan worden. Heel grote gelukservaring ligt binnen handbereik. Genade is bloesem van goddelijke en menselijke liefde.

De aanraking van mens tot mens is het uiterlijke teken van een innerlijke eenheid; tegelijk brengt zij eenheid voort. De aanraking als uiting van vriendschap, gebaar van troost, overdracht van kracht - is teken van menselijke heelheid. Wat je hart voelt, brengen je handen onder woorden. Jezus, de mens waarin goddelijke heelheid woonde, raakte mensen aan. Hij had genezende en zegenende handen. Hij genas en schiep het leven. De aanraking is taal en teken, maar wat Maria van Magdala aan het lichaam van Jezus deed was meer. En toen Jezus op die vroege morgen in de tuin -verrast dat Maria daar al zo vroeg was- zijn handen op haar hoofd legde terwijI zij zijn voeten omarmde, ontstond er een mystieke eenheid. De echte aanraking -voorbij aan bezitsvorming- is het strelen van de ziel. Dit is het in aanraking komen met het diepste innerlijk, de uniciteit van een ander, het mysterie dat onder een lichtende sluier van huid ligt verborgen. Wie gegroeid is in het liefdevol schouwen van de werkelijkheid en zo ontvankelijk is geworden, dat het uitstralende leven van een ander vrijuit naar binnen kan stromen - raakt aan Gods leven. Wie elkaar durven strelen of liefkozen van de voet tot de kruin, ervaren in geven en ontvangen hoe herscheppend, zuiverend en vergeestelijkend dit is.
Wie deze tederheids-cultuur -waarin het lichaam stralende geest wordt- beleeft, wie zo mediteren en dieper communiceren leert, gaat reeds andere levens binnen.

Hier stromen nieuwe levensbronnen: je gaat steeds meer houden van jezelf, je gaat mensen fantastisch vinden, je gaat God veel affectiever liefhebben dan je ooit deed. Dit is een van de betekenissen van het grootste gebod. God liefhebben met al je krachten, ook de verborgen en verdrongen zachte krachten van lichaam en ziel. Sommigen -ook in ons midden- kennen dit reeds. Toch zijn het nog zeldzame bloemen op een verwaarloosde akker. Het is onze vaste overtuiging, dat dit behoort tot de groei van de nieuwe mens. In een nieuwe aarde zijn we voorbij aan gewapende vrede in een harnas van huid. Het ergste kwaad in deze wereld is: de niet-geleefde liefde. Liefde die had kunnen zijn als een stroom van warmte en energie in de wereld, maar door angst, cultuur-bepalingen en morele kaders aan de schepping onthouden wordt. Daardoor wordt voor velen dit leven kil en eenzaam. Dit is niet naar de aard der dingen, niet naar de aard van God.
Hoe zouden de levens-relaties tussen mensen veranderen, wanneer mensen zouden leren elkaar te liefkozen in plaats van te bezitten. En hoe zou dit een antwoord kunnen zijn in de problematiek van de bredere relatievorming. Liefde is toch een goddelijke gave die we met elkaar, met velen kunnen delen? Gesloten relaties zijn geen ontmoetingsplaatsen van liefde. Daar verstarren de bewegingen van de liefde.
Wanneer er een overstroom van liefde naar anderen is, voortkomend uit een al-vervullende levensliefde of huwelijksrelatie, doet zich de merkwaardige paradox voor, dat daardoor de basis-relatie absoluter wordt in plaats van relatiever.
Wanneer in mensen de liefde vrijkomt, ontwaakt de religiositeit. Deze ontdekkingen en ontwikkelingen hebben alles te maken met de nieuwe religieuze ervaring in deze tijd.

Binnen onze gemeenschap neemt de ‘sacred dance’ een belangrijke plaats in: meditatieve dansen op klassieke of religieuze melodieën en levensdansen (volksdansen), die naar vorm en inhoud diepe levenservaringen tot uiting brengen.
Dit is geen extatisch dansen, waarin God gezocht wordt ‘boven’ de aardse werkelijkheid uit. Het is een communicatieve wijze van dansen: het diepere, goddelijke wordt gezocht ‘in’ de muziek en beweging zelf, ‘in’ de mensen waarmee je je verbonden voelt, ‘in’ je zelfervaring. Grote kringen van mensen zijn zo elkaar, zichzelf en het goddelijke nabij - gevoelens die voortkomen uit verwantschap

van hart en geest. Tegelijk is het het bidden van het lichaam, zonder woorden, zonder gedachten vaak, heel sensitief tot God gaan soms. Maar het is méér, de gewijde dans is revolutionair: scheidsmuren tussen lichaam en geest vallen ineen, rassen- en klassen-tegenstellingen lossen zich op in de warmtestroom die gaat van hand tot hand, statusverschillen worden geslecht. Dansen breekt macht. Wie zich hier aan overgeeft, kiest voor gemeenschap. En wie religieus voelt met ziel en lichaam: danst. Dit is het biddend bewegen, het lichamelijk bidden, waarin je raakt aan de lichamelijkheid van God. Wij ervaren de sacred dance tegelijk als heel helend en genezend.

Iets van deze diepte raakt ons zowel in de dansavonden als in de dansvieringen. In deze vieringen is de dans niet een randversiering van de viering maar de viering zelf. Dans en zang, lezing, stilte en gebed vormen samen een meditatief geheel. Wij weten uit ervaring, dat de gewijde dans wellicht een van de beste wegen is tot bevrijding en vernieuwing, een snelle manier is om de verstoorde eenheid tussen geest en lichaam te herstellen en daardoor dicht bij de aarde houdt.
En de ervaring, dat dit een heel nieuwe wijze van bidden is, waar heel je lichaam bij betrokken is, doet ons geloven in een steeds verder zich ontplooiende religiositeit. Ook hierdoor vernieuwt zich de kerk.

In onze Bewegingskerk trachten wij voorzichtig en bescheiden het nieuwe levensgevoel gestalte te geven; dit gaat samen met een grote trouw aan de wezenlijke levensgevoelens uit vroegere tijden. Zo kunnen zelfs gregoriaanse gezangen en gewijde dansen een wederzijds verdiepende eenheid vormen. Ook de gregoriaanse vespers nemen in ons midden een bijzondere plaats in. We willen ons voeden met de krachtige spijs van de psalmen, die een grote Godgevoeligheid steeds paren aan een diepe maatschappelijke bewogenheid. In het bijzonder ervaren wij de doop- en huwelijksvieringen in onze kerk -voornamelijk voor medearbeid(st)ers die van de kerk vervreemd zijn- als heel ontroerende momenten van gemeenschap, omdat daar Christus staat in de kring van zijn keuze. Maar als op Goede Vrijdag het kruisbeeld midden in de danskring ligt en we onze gevoelens voor hem ‘dansen’ op muziek van Händel ‘A man of sorrow’ -en dan een blinde man Jezus betast, zijn voeten schoot hart en hoofd- weet je dat je bij hem hoort met lichaam en ziel.

Beste Karol, ofschoon we aarzelden je over zoveel subtiele en kwetsbare ervaringen te schrijven, stemt het ons heel blij op deze wijze met jou in gesprek geweest te zijn. Wij voelen ons thuis in de kerk als het universele huis van God. Als wij door anderen worden bedreigd of door onzekerheden in onszelf, vinden wij kracht in Handelingen 5, 38 en 39, waar de leermeester van Paulus aan het woord is.
Ja, als Gods zegen op ons rust, zal ons werk gedijen. Als dit kerkzijn niet naar Gods hart is, gaat het vanzelf voorbij. Dit is de eenvoudige wijsheid van het leven.
We willen je graag alle vruchten der aarde wensen, om er zelf van te genieten en er wereldwijd van uit te delen.

We groeten je hartelijk.

Schuilkelder

Catacombe
doolhof van het leven
onderwereld van de dood.

Als lichtschuwe vogels
vleermuizen
nachtvlinders

vluchtend voor gevaar
in tochtige gangen
en vochtige grotten

alkalisch gesteente
boven en onder
langszij overal.

Levensademnood
levenslang verlangen
naar zon en licht

de warme blos
van de vrijheid
en het spel

lachen en rennen
God omhelzen
in de sterren.

Voordat het hemellicht
voor eeuwig schijnt
Gods lichtende ogen zien.

Schuilkerk

Warm licht
van catacomben,
liefdegemeenschap
ondergronds,
onderaardse hemel
van Gods wonen —

daar schuilen
verdrukten
in de zon,
klinken
vrijheidsliederen
in de gewelven.

Waar het geweld
voortraast
over de bovenaarde,
is dit
in catacomben
nog slechts herinnering.

De lege rolstoel

'Zuster' riep hij met een kleine stem. 'Ik heb gemorst'.
In de plooien van het beddelaken liep de puddingvla in straaltjes naar beneden en drupte op de vloer.
'Geeft niet' zei de zuster, terwijI zij hem door zijn dunne grijze haren streek.
'Jammer hè' zei ze. 'U bent altijd zo netjes op uzelf'.
Op zijn pyamajasje vielen een paar zware tranen.
Wie was hij nog?

Als hij dit zichzelf afvroeg, kwam hem steeds het beeld voor de geest van die zomerse zondagmorgen: hoe hij als pasgewijde priester op weg was naar de parochiekerk...om op te gaan naar het altaar van God, tot God die zijn jeugd verblijdde. Voorafgegaan door de fanfare, omgeven door bruidjes, tussen zijn vader en moeder in. En dan dwaalden zijn gedachten af naar de bloeitijd van zijn priesterleven, toen hij kloosteroverste was en pastoor van de kloosterkerk. Waar waren nu al die mensen?

Hij keek naar zijn linkerhand, die hij niet meer kon optillen. Vaag zag hij de contouren van het kruisbeeld tegenover zich aan de muur. 'Ik zie Jezus niet eens meer' zei hij in zichzelf een beetje laconiek. Hij besefte, dat de humor hem nooit zou mogen verlaten. Hoe vaak was deze een onopvallende camouflage geweest van zijn levenspijn. Maar met humor red je het niet als alles je ontnomen wordt. God werd met de dag vager. De stilte, die hij anderen zo had aangeprezen, was zo ontstellend leeg....

Het bezoekuur begon. Stipt op tijd stapten twee medebroeders binnen. Broederlijk bleven zij op eerbiedige afstand van zijn bed staan. Al maanden lang was er medisch niets veranderd. Waar praat je dan nog over? 0 ja, broeder Theodoor was vanmorgen niet aan tafel verschenen. Hij had in de moestuin een flinke kou opgelopen. leder had in dit uur medelijden met iedereen. En zij bedoelden het allemaal zo ontzettend goed. Maar waarover kun je met elkaar praten, als je geleerd hebt over jezelf te zwijgen? In de ziekenkamer komt aan het licht hoe je buiten de ziekenkamer met elkaar bent geweest.

Toen de zoemer ging en een stem in de verte de bezoekers verzocht om afscheid te nemen, zette de oudste van de twee een paar passen achteruit, beschreef plechtig een wijde cirkel voor zich uit -teken van Gods almacht en alomtegenwoordigheid- en zegende zijn zieke confrater met een groot kruis.
Het kruis dat de zieke over zichzelf maakte, zou met hem blijven...

Toen hij weer alleen was, zonk hij weg in een heel groot verdriet.
`God, waar bent U' zei hij voor zich uitstarend.
God was nu geen licht meer, geen hand die hem vasthield, geen nachtzoen. God was geen stut en geen stok.
En de rolstoel was helemaal leeg...

Hij had geloofd als geen ander en God bij tijden hartstochtelijk liefgehad: in de gloriedagen van zijn strijd voor de armen, in het grenzeloos vertrouwen van mensen, in de roes van zijn succes. Al zijn liefde had hij beleefd in het geven van zichzelf. En er was eigenlijk niemand die niet van hem gehouden had. Maar waar bleef God nu?
Zijn scherpe geest hield zich nog maar met één vraag bezig: wat is er in mijn leven misgegaan?
De duisternis en leegte die hem omgaf dwong hem tot het onvermijdelijke antwoord: ik heb teveel op God en te weinig op mensen vertrouwd — ik heb me gehecht aan God en onthecht aan mensen. Daarom lig ik nu hier alleen... ik bouwde mijn leven op voorlopigheid.
Hij had er ooit over gepreekt: waar mensen ontbreken, heeft God geen handen en voeten. Dat dodelijke eenzaamheid en verlatenheid daar het gevolg van zijn, wist hij nu. Verlatenheid van God en mensen.

Zijn geestelijk leven had hij altijd goed verzorgd. Hij had zich zelfs in zijn geestelijke rijkdom verloren. Aan zijn lichamelijke leven was hij grotendeels voorbijgegaan.
De 'buitenkant' van zijn lichaam had nog redelijk deel mogen nemen aan het feest van de geest: de wijn smaakte naar meer, de wijding zalfde zijn hoofd, de klank van zijn stem klonk onsterfelijk.
Maar de 'binnenkant' van zijn lichaam -het onvergankelijke zelf- had gesluimerd en was bijna ongemerkt in een doodslaap terecht ge-

komen: het lichaam met zijn lieve lusten, die Godservaringen kunnen blijven tot op je oude dag — het lichaam als een bruidsbed voor geliefden, zo met elkaar versmolten dat zij zich aan elkaar vasthouden, totdat God hen overneemt van elkaar. Of zijn dat dezelfde handen?
Betekent 'zorgzaam leven': een huis bouwen als je jong bent, om erin te kunnen wonen als je oud bent? Een huis van mensen die van je houden, waaraan je je vast kunt houden als aan God zelf...
Wat van God bewoond en bezield was, had hij om God prijsgegeven. De kloostergemeenschap was geen levensgemeenschap geweest. Zijn celibataire leven had noch zijn lichaam noch zijn ziel gezuiverd. Het afzien van de natuurlijke levensbronnen had ertoe geleid, dat de bovennatuurlijke bronnen niet meer welden. Nu aan de uiterste grens van zijn leven wist hij, dat celibaat geen vervulling maar ontlediging teweeg brengt. Heel zijn leven had hij tegen de liefde gevochten: tegen die liefde die je schoot koesterend en strelend verzorgt als je het zelf niet meer kunt.
Op de dag van zijn priesterwijding had hij dit even als in een flits overzien. Tijdens de litanie van alle heiligen, die lange processie van celibataire heiligen, was hem dit overkomen. Plat ter aarde liggend voelde hij de kracht en overvloed van leven in zijn schoot en dacht toen: nooit zal ik zo met al mijn tederheid en liefde op een vrouw kunnen liggen — om in haar mijzelf te worden, om in haar God te vinden.
Maar Gods genade was over hem uitgestort...

De wand aan zijn hoofdeinde was leeg gebleven. Geen kindertekeningen met 'Opa, gauw beter worden'. Even dacht hij 'Ik heb geleefd voor God, ik zal sterven zonder God'. Dan vouwde hij zijn handen en bad 'In uw handen beveel ik mijn geest: ik breng u voor mijn medebroeders en —zusters het offer van mijn leven - verlos hen die zinloos lijden aan het celibaat uit hun ellende'. En hij dacht: als God tranen heeft, dan huilt Hij ze nu.

De nachtzuster kwam, streek de lakens glad onder zijn kin en in haar haast vergat ze zijn hoofdkussen op te schudden.
'Goede nacht' zei zij. Meer wist zij niet te zeggen tegen deze oude man, zonder een naam, zonder een gezicht.

Die nacht sloeg een tweede hersenbloeding verwoestend toe.
Na een paar dagen, waarin geen verbetering meer intrad, werd hij overgebracht naar een Verpleeghuis.
In een kamer, die door vier gordijnen in vier sterfhuisjes was verdeeld, lag hij te wachten, bewegingloos voor zich uitkijkend. Niemand kwam meer zeggen, dat hij het zo goed gedaan had in zijn leven, dat God hem thuisverwachtte.
In de vroege ochtend vond men hem, gestorven, alleen.

Het heeft mogen gebeuren, dat hij zich weg voelde zweven tussen zijn vader en moeder in, op weg naar het Huis van God, met bruidjes rondom.
Dat even zijn vader en moeder nog bij hem stonden, aan weerszijde van het bed.
Langzaam was het licht in zijn geest gedoofd.
Toen was God aan het woord.

*

Genesis

God sprak: Laat ons de mens maken als ons beeld, op ons gelijkend.
God schiep de mens als zijn beeld, als het beeld van God schiep Hij hem, man en vrouw schiep Hij hen.

De man en de vrouw waren beiden naakt, maar ze schaamden zich niet voor elkaar.

Vervroegd

Hoogstens vijftig jaar was hij.
Zijn haren vroeg verbleekt
door het jaar in jaar uit
verloochenen van de brandhaard
van zijn bestaan.
Zijn gezicht verstorven,
verdord door overlast
van dagelijkse plicht.
Zijn droge lippen beefden.
Hoe weerloos verloren
stond hij daar,
priester in eeuwigheid,
met een lijf van verdriet
en armen vleugellam

Uitgebuit door de kerk
die ook zijn lichaam
had opgekocht voor het ambt —
bijna even dood als de dode,
tot wie hij plechtig
zonder een sprankje vreugde zei:
Ik ben de verrijzenis en het leven.
Geen hand die met hem speelde,
geen bios van lieve lust
maar boordevol angst en eenzaamheid.
Alleen een fles veel te oude wijn,
droesem die zijn levensader stopte.
Godgewijde wereldheer,
steeds met één been in het graf.

Vanuit het glas in lood
kijkt God hem aan.
Jongen, ik zie jou
door een regen van tranen.
Wie heeft jou, om van mij te zingen,
steeds de mond gesnoerd?
Wie deed de storm in je schoot
al in je jeugd bedaren?
Wie heeft de levensstroom
waardoor je dartelt
en in vuur en vlam geraakt
in eigen bedding drooggelegd?
Nu is het voorbij —
kom maar vervroegd naar mij....

Vespere autem sabbati

Op zondagavond Vespers vieren is oer-christelijk. We staan daarmee in de traditie van Jezus zelf, die op de avond voor zijn lijden en dood het Hallel zong. Dit was het koorgebed van Jezus met de zijnen: de psalmen 113 — 117. De grote psalm van Uittocht en Intocht 'In exitu Israel de Egypto' zal door alle tijden blijven klinken als een verbondslied, een herkenningsmelodie. In de woestijn was het nog een trekkerslied, een processiezang: dansend in lange reien werd de bevrijding van het volk van Israel gevierd. In de monasteria wordt het zittend gezongen, als gemeenschapsgebed. Priesters baden het `kort koorgebed' lopend, alleen. Bij het Laatste Avondmaal werd het liggend gezongen. De inhoud was en is altijd dezelfde, meeslepend en gepassioneerd.

Op die avond van het laatste Pascha vloeiden de psalmen samen met alle andere woorden aan tafel: nieuwe woorden van Jahweh die door Jezus in de bevrijdingsgeschiedenis van de mensheid werden uitgesproken `ik ben het lichaam en het bloed van het leven'. Hier vloeiden oude en nieuwe woorden, het oude en het nieuwe verbond van God met de mensheid samen. Hier werd het breedbeeld geboren van psalmodie en eucharistie. En het is na blijven klinken: houd mij in leven, gedenk dit uur, zing ter herinnering aan mij...in meam commemorationem.

Breedbeeld

Het zou binnen de liturgische vernieuwing in de kerk heel completerend zijn, wanneer het vieren van de Vespers een eigen plaats in de liturgie zou krijgen — niet als een variant maar als een eigen gebedsgestalte. Dit zou tegelijk een terugkeer zijn naar de oorsprong.
In Handelingen 2, 46 worden beiden in één adem genoemd: dagelijks bezochten zij de op 'psalmen gebaseerde' tempeldiensten om God te loven én vierden de tafelgemeenschapsdienst bij elkaar in huis. Twee liturgische gestalten, die zich niet in elkaar oplossen maar eigenstandig als 'nevenbeelden' van elkaar sámen de volheid van de eredienst tot stand brengen. Vertegenwoordigingen tegelijk van twee religieuze ervaringen en spiritualiteiten.
Het samen zingend gemeenschap vormen en vieren -in de gebeds-

taal van de psalmen- is een intreden in de gebedsgeest van Jezus, een samenzijn met hem in dezelfde Godgevoelige liefde die hem bezielde, een gedenken en ervaren van zijn aanwezigheid in ons midden. Met hem staan wij in de joodse traditie, in het oud testamentisch bidden tot Jahweh die hij Vader noemde. Losgeraakt van de vroegste gebeden van de jonge kerk is de taalontwikkeling van de kerk steeds verder gegaan in de richting van een 'christelijk' bidden. De Misformulieren zijn hiervan het levende bewijs. Door een steeds duidelijker doorformuleren van de goddelijkheid van Jezus -de identificatie met het Eeuwige Woord, de Eeuwige Zoon van de Vader- is Jezus geworden de God van de eredienst die door de geloofsgemeenschap wordt aanbeden en verheerlijkt als God. Het Gloria en het Credo zijn daar de klassieke voorbeelden van. Maar als we dan toch het mysterie van de 'Drie-ene' liefde als het diepste zelfzijn van God willen belijden, mogen we beseffen, dat de hele schepping -met de mens als god-gelijkend beeld- het zoonschap, het dochterschap van de Vader belichaamt. En daarbij is het liefdeleven tussen onze Vader en ons, als kinderen uit zijn schoot geboren, ons beider Geest. Ja, als we dat bedoelen kunnen we het Gloria en het Credo blijven zingen. Jezus, de meest lichtende onder ons, wilde echter geen nieuwe eredienst brengen -noch in de tempel noch op de berg- maar een geloof in geest en waarheid...om de Vader te aanbidden.

Jezus bad als jood en het Onze Vader is een joods gebed.

Tegenbeeld

De Eucharistie -de verrijzenisviering van Jezus- is een moment van diepe innerlijke vereniging met hem. Het is zelfs teken van de werkelijkheid van Jezus' verrijzenis, wanneer wij zelf tot leven verrijzen en anderen doen verrijzen. Het teken is waard wat de werkelijkheid waard is. En het eucharistisch gebeuren verbindt ons met Christus in de mate en op de wijze dat wij ons leven met hem verbinden. Daarbij kan het ook een grote smeekbede zijn: te mogen worden als hij.

Zoals Jezus de vervulling is van de belofte, zo is ook het gedenken van zijn leven de viering van de belofte. De belofte is: de menswording. De nieuwe Naam van God is: Mens. En de menswording van God vindt plaats in iedere nieuwe geboorte. Hiervan werden we ons bewust toen Jezus geboren werd.

Jezus gedenken in een eucharistisch samenzijn, is ons ten diepste verbinden met de God van de menswording en de menswording van God die Jezus is...die wij zijn. Daarom zal de Eucharistie binnen de christelijke eredienst altijd centraal blijven staan.

Maar: rond dit centrum is alom ruimte voor andere religieuze ervaringen en belevingswijzen van geloof. Deze kregen echter geen kans waardoor er geen vernieuwende religieuze creativiteit tot ontplooiing is gekomen. Aan nieuwe vormen werd niet de ruimte gegeven, omdat het traditioneel kerkelijk-liturgisch denken daar de ideeën niet voor had. De hele gedachtengang van de kerk is zo 'christocentrisch', dat de liturgie 'exclusief' gebouwd werd op het leven en de leer van Jezus: de Eucharistie, de Communieviering, het Lof, de viering van de Sacramenten. Meer was er niet, meer is er niet, meer is niet nodig... Maar te grote eer verkeert in oneer. Jezus is een te volwaardige Mens om hem weg te plaatsen in het goddelijke. Dan komt God niet aan het licht in de Mens, maar verdwijnt de mens in God. Dit heeft de liturgie zo topzwaar gemaakt.
De ruimte die er aanvankelijk -zelfs tot het midden van de twintigste eeuw- binnen de eucharistieviering gegeven werd aan de psalmzang en het psalmgebed, is geleidelijk teruggenomen. Stevig stonden daar de psalmen 42 en 25, als de psalmen bij de voetgebeden en de handwassing (bidden met handen en voeten...); daar waren de psalmverzen bij het Introitus en het Alleluia; het Graduale en de Tractus waren eruit opgebouwd; en menige antifoonzang van de wisselende gezangen was een liedfragment uit het psalterium.

De verminderde aandacht voor de psalmen binnen de Eucharistieviering zou niet geleid hebben tot verschraling van het liturgisch gebed, wanneer de Vesperviering een eigen leven was gaan leiden. Het oude model van de Vespers heeft zich echter in de parochiële liturgie niet kunnen verwortelen. Nederlandse Vespers slaan niet aan... Of komen soms heel hard aan. Je kunt het maar beter in het Latijn horen, als de psalmist aan Jahweh vraagt 'de vijand te verbrijzelen als een aarden kruik'... want dan versta je het niet.
Binnen de liturgie van de kerk is er feitelijk niet de ruimte voor heel andere religieuze inhouden en vormen. Er is duidelijk sprake van (het lelijke woord) 'christo-centrisme'. Daardoor vervaagt het open zicht op de God van de Vaderen, de God van de geschiedenis, de God van het heden en de toekomst.

Nevenbeeld

Psalmzingen is meditatief en aktief, bij uitstek een zeer 'zelf-werkzame' vorm van gebed. Je hoort elkaar, je hoort jezelf — om te worden gehoord door de Aanwezige, de Levende, de Lichtende. Want dat is toch zo?

Met de psalmzang van de Vespers staan we in het bidden van de universele kerk: het zingend bidden, de biddende samenzang van gelijkgezinden die zich met elkaar richten op God. Dit is werkelijk oecumenische en universele liturgie, die tijd en onderscheid overstijgt en alomvattend is. Een Vesperdienst van Moslims, Joden en Christenen, is heel wel denkbaar... Kinderen van Abraham met identiek dezelfde God. En wat hebben de 150 psalmen in de Bijbel en de 114 Süra's in de Koran veel gemeen! De meest vruchtbare oecumene is: samen doen wat verbindt, vieren wat al een is en de verschillen als eigenheden beschouwen.

Als het liturgisch landschap de verbeelding is van de werkelijkheid van het leven, zal het kleurrijk zijn en veelzijdig: vertaling en viering van het leven. Maar hoe divers en veelkleurig is de liturgie? Er liggen heel grote oude en nieuwe gebieden in het landschap braak — levende panorama's die liturgisch geen reliëf krijgen. Met name kunnen zang en muziek, dans en expressie verstarde vormen doorbreken. Ook de psalmen zélf moeten tot leven gebracht worden. Aanvankelijk waren het volksliederen, waarbij het volk danste en in grote stoeten zingend en wuivend de lof van God zong — levensliederen die met grote beweeglijkheid en muzikale orchestratie de emoties van het leven vertolkten. Ook het diepste leed werd weggedanst en in klaagzangen overwonnen. Nu bestaat nog slechts de statische 'vorm' van het monastieke koorgebed.

Voorbeeld

Tal van muzikale interpretaties kenmerken de geschiedenis van de psalmzang. Na eeuwenlange Gregoriaanse psalmzang in de kloosters en Gregoriaanse Vespers in de kerken ontstond de polyfone zangwijze. Ingegneri, Monteverdi, Gabrieli, Vivaldi, Tallis, Haydn, Schütz en zovele anderen brachten onsterfelijke schoonheid voort, waardoor de psalmzang de tijden kon trotseren.

Binnen de katholieke kerk bleef de 'vorm' veelal kiassiek. Zelden ontstond er levendige communicatie, ontspannen gezamenlijkheid. En een vreugdepsalm werd even ernstig en ingetogen gezongen als een treur- of boetepsalm. Het leidde niet tot verbinding met elkaar tijdens de zang maar tot gezamenlijke verbondenheid met God.
In de reformatorische kerken leidt de psalmzang tot meer `zusterlijkheld en broederlijkheid', tot meer groepsemotie. In de Anglicaanse kerk klinkt de psalmzang altijd hooggestemd, voluit en krachtig. In de byzantijnse kerk komen we de eigen massieve schoonheid tegen, die door Rachmaninow naar een eigen hoogte wordt getild.
Bij al dezen echter blijft de vormgeving traditioneel.

Als wij spreken van psalmzang, hebben we het traditiegetrouw over de 150 psalmen, waarvan voor een groot deel David de dichter en zanger was. Toch zou het spreken over `psalrnen' zich moeten ver-ruimen in die zin: dat er in de achter ons liggende eeuwen, in de ons omringende wereld talloze liederen zijn ontstaan, die we met recht psalmen zouden kunnen noemen en als zodanig een plaats zouden kunnen geven in het 'goddelijk officie'. Aileen al in de halve eeuw die achter ons Iigt zijn daar goede voorbeelden van te vinden in de psalmdichtkunst en toonzetting van Gelineau, Deiss, Cardenal, de Vocht, Meinders, Oosterhuis, Beex, Verbeek en vele anderen. Een prominente plaats nemen hierbij in de liederen van Taizé, die wij naar sfeer, zangsoort en inhoud hedendaagse psalmodie mogen noemen!

Het zou schitterend zijn, wanneer de religieuze toondichters hun oog eens zouden laten vallen op Johannes, de Adelaar van de Apocalyps. De twee liederen van de Oudsten en het lied van het Lam wachten op hedendaagse composities.
Helemaal subliem zou het zijn als er enige Vespervieringen zouden worden gecreëerd, uitgaande van het Hogepriesterlijk gebed. Daar bidt Jezus zelf in hoogste schouwing en liefdevervoering zijn eigen levenspsalmen, vers na vers... Wie durft zich hier muzikaal aan te wagen?

Evenbeeld

Binnen de Bewegingskerk zijn wij uiteraard uitgesproken voorstanders van liturgieviering in de eigen taal. Zelfs dan is geloofstaal al moeilijk genoeg! Gebeden in de omgangstaal al helemaal.
Binnen de veeltaligheid van onze samenleving is er wel plaats voor veeltalige liturgische zang. Een taal, die echter echt een vreemde taal is gebleven, is Latijn. De eerste reden om het Latijn een (grotere of kleinere) plaats te geven in de liturgie, is de historische vervlochtenheid met zang en muziek. Zonder Latijn is er geen Gregoriaans, zonder Latijn blijft er van de klassieke polyfonie niet veel over. Dit is het erfgoed van eeuwen. Daar houdt de tweede reden verband mee. Om te voorkomen, dat dit het kerkelijk-kultureel eigendom wordt van 'restauratieve en conservatieve' krachten in de kerk, moeten we ons beijveren om de klassieke schoonheid van het verleden mee te nemen in het heden en te huisvesten in de kerk van de toekomst. Dit is juist een teken van progressiviteit.

Toen wij in 1980 Vespers gingen zingen, kozen wij voor Gregoriaanse Vespers. De deur naar de verschillende recitatieve toni, de hymnen en de muzikale juweeltjes die de antifonen vaak zijn, stond daarmee voor ons open. De mystieke sfeer van dit psalmodiëren geeft een eigen dieptebeleving, de rust en de eenvoud dragen de ziel. Wie geleerd heeft mantra's te zingen, zal zich hierin herkennen. Herhaling kan verdiepend zijn. Latijn — voor velen een onverstaanbare taal. Maar het is best om te doen om op een dag tien Latijnse woorden te leren: amor, gloria, majestas, terra, pauper, pax, pater, mater, Dominus, Deus... En hoeveel woorden heb je nodig om verder te mijmeren en in je eigen ziel te dalen? Ook in de stilte van de Nederlandse neventekst kan je hart meezingen en je geest instijgen in de melodieën die anderen zingen.

Binnen onze Vesperkring zijn op deze wijze de Vespers gaan leven. Ook al zijn wij niet uit de cocon van de traditionele vormgeving gebroken, het is wel een ontmoetingsgebeuren geworden. We kozen voor een sobere vorm zonder rituele overtolligheid. Er is geen voorganger, geen dirigent, geen koor. Aileen cantores die met alle aanwezigen dialogerend voorzingen. Het is eenvoudige samenzang, een samen opzingen in een wijde kring van gelijkwaardige mensen die zo samen een koor vormen. Er is het samengaan van zang, mu-

ziek, overweging, stilte, gebed. De psalmen voeden ons en we komen tot rust in onszelf. We verheugen ons in de ondersteuning van een goede organist, voor wie orgelspel liturgie is en psalmodie een bron van inspiratie is.

Nieuw is het thematisch karakter. Thema's als 'In verwachting', 'Het wassende licht', 'Teken van tegenspraak', werkende stilte', 'Het Hooglied', 'De goede herder' volgen de liturgische tijden en seizoenen van het jaar. Een centrale gedachte doortrekt de psalmen en de andere gezangen en concentreert zich in overweging en gebed. Het zijn echter de psalmen die de bedding vormen van deze religieuze ervaring en het thema dragen. Door de jaren ontstond een duizend pagina's tellend Psalterium.

Een ‘dansant’ gebeuren is het nooit geworden, misschien omdat het niet nodig was. Aangrenzend vond de Levensdans plaats. Daar dansten we wel psalmen als Nisi Dominus (op muziek van Vivaldi), liederen van Huub Oosterhuis, gezangen van Taize. Het was nog maar een overstap...

In alle jaren van Vespervieren binnen de Bewegingskerk is het steeds een bijzondere bijkomstigheid geweest, dat wij konden beschikken over de 'Vesperbanken' van het voormalig Groot Seminarie Haaren. Deze monumentale koorbanken -de enige die de architect Granpré Moliére heeft ontworpen voor deze kapel die als zijn schoonste schepping beschouwd wordt- dragen de traditie van een groot seminarie-verleden. Menig lid van de Kleine Schola was hier psalmist. Momenteel zijn zij ons beider persoonlijk eigendom nadat zij ons werden geschonken. Wat zal hun toekomst zijn?

Er hangt een kaartje aan met de volgende tekst 'Zij moeten in bezit blijven van een zich vernieuwende kerk aan de basis. Nooit eerder zullen zij naar het Bossche Diocesane Seminarie terugkeren dan wanneer er in volstrekte gelijkwaardigheid mannen en vrouwen worden opgeleid voor het priesterschap en zij beiden op deze banken zullen kunnen plaatsnemen. Anders blijven zij in gebruik van de basisbeweging waar het vrouwelijk priesterschap wordt erkend en beleefd'. Eigenlijk best aardig dat er al geschenken in het vooruitzicht worden gesteld, wanneer de kerk terugkeert tot de maatschappelijke harmonie waarvoor Jezus zijn leven in de waagschaal stelde...

Toonbeeld

De vaste spijs van de psalmen geeft stevigheid aan de ziel. Monniken en monialen leven ervan, dag en nacht. Het geheim van de onuitputtelijkheid is wellicht hierin gelegen, dat het universele gebeden zijn, levensliederen die het hele leven betreffen. Maar ook: zij vertolken de lof en dank, die als een zielsbehoefte in de mens op komt –Zij worden de God van het universum toegezongen, de weidse werkelijkheid van de eeuwig lichtende Liefde, die zeif toegewend staat naar alle wel en wee van de schepping, de armen en verdrukten allermeest. Altijd zullen we de Uittochtspsalm blijven bidden, zingen, dansen. Dan blijven we op weg naar de Intocht, de nieuwe werkelijkheid van heelheid en harmonie,
'Vespere autem sabbati', altijd weer samenkomend aan de vooravond van de verrijzenis.

Psalm

Levenslied
voor mijn ziel

Levensdans
voor mijn lichaam

Levensbrood voor
mijn geest

Levenslicht
voor mijn verstand

Levensadem voor
mijn geloof

Levenswoord
voor mijn geweten

Levenslust
voor mijn zinnen

Pas de Dieu

Mensen
wegdromend
in geluk

Mensen
diep verzonken
in zichzelf

Mensen
heel en een
van wezen

Mensen
hecht aaneengesloten
lichaam voor elkaar

Mensen
zich voortplantende
zielen

Mensen
zonder grens
van mijn en dijn

Mensen
zonder einde
in beweging

Mensen
op de tenen
voor God

Mensen
dansend de
pas de Dieu

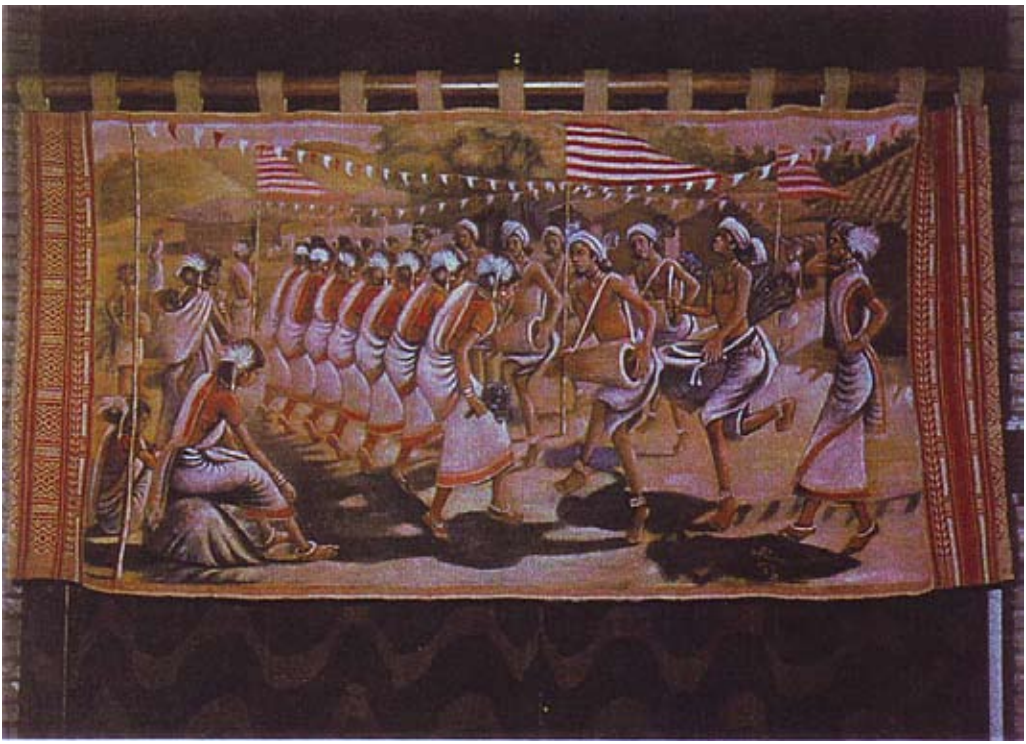

Levensdans

Als het beeld van God in mij een standbeeld is geworden, bewegingloos en vaststaand in mijn verbeelding, zal het goed zijn dat ik ga dansen. Iets met mijn lichaam gaan doen, niet met mijn geest want daardoor is God een denkbeeld geworden dat tot stilstand kwam. Dansen: zomaar bewegen op muziek. Dansen: mijn lichaam uit de plooi laten komen – mijn benen hun gang laten gaan – mijn armen laten doen wat zij willen. Mij overgeven aan muziek: niet zelf mijn bewegingen en gedragingen willen sturen, maar mijzelf verliezen aan de kracht en schoonheid, de passie en emotie, de stilte en de roes van de innerlijke en uiterlijke beweging van muziek. Dat kan ik alleen – met wie mij lief is – met wie mij liefhebben. En als ik dan aan God denk, mij voorstel 'dat God zo is', wordt mijn beeld van God meegenomen naar de golvende wereld waar ik zelf deel van ben. God wordt zelf die wereld van beweging, de beweging zelf die door de schepping gaat: juichend, verlangend, beminnend, genietend. En soms is God dan ook als een tegen-beweging, als een storm of een donderslag en herken ik God in mijn eigen vertwijfeling en verwarring, dwalend en ongecoördineerd. Mijn God die zich van mij weg lijkt te bewegen of in zijn beweging mij passeert. Soms ook is God de Bewegende waarin ik beweeg – en de Rustende waarin ik rust.
Het zal goed zijn dat ik ga dansen: als mijn zinnen op slot zitten – als mijn schouders zich krommen onder de last van het leven – als ik mijn eigen hartslag niet meer hoor. Want dan kan ik niet meer voelen –niet meer vrijen – niet meer bidden. Goed om dan een instrument te nemen en me uit te spelen. Goed om dan alle dromen en fascinaties van anderen... toe te laten en te zwemmen in een zee van muziek. Dat is het levend water waar ik van genees. En aan de oever ga ik dan dansen met God.

*

De bewegende mens is beeld van de eeuwige beweging. De stroom wijst naar het bestaan van de bron. De dansende mens danst de eeuwige goddelijke dans. De zingende mens is de zingende schoonheid van de schepping. De spelende mens bundelt de muziek van de kosmos tot een lied. Waar Gods aanwezigheid wordt gevierd, komt de mens in beweging en wordt het leven een feest van muziek en

zang en dans. Mirjam zong en speelde en danste voor Jahweh de vreugde van de Uittocht aan de oever van de Rode Zee.

Woordeloos gebed

God, hoe stil ben Jij, eeuwige zwijgende Jij.
Nooit horen wij je eerste of je laatste woord,
nooit verandert ons bidden in een dialoog.
Nooit wordt je keervers in responsoria gehoord.
Toch blijven mensen Je bezingen en zeggen,
woord voor woord, hoezeer ze Jou beminnen.
Dit is wel het grootste scheppingswonder:
dat wij toch iedere dag opnieuw met Jou beginnen,
terwijl de leegte ons als de dood omsluit -
dat wij blindelings in Jou blijven geloven,
terwijl wij alleen met dichte ogen kunnen zien
en je stem slechts hoorbaar is voor doven.

God, wij willen stil zijn in jouw diepe zwijgen,
maar met ons lichaam dicht tegen Jou aan staan,
om met Jou de zwaarte van je lijdensweg,
met Jou de weg naar het eeuwig licht te gaan. Laat
ons maar dansend delen in jouw stille leven, woor-
deloos vertoevend in het blinde licht.
Laat ons dan opgaan in jouw liefdesdromen,
tastend de warmte voelen van je aangezicht.
Dans met ons en stroom Je uit in klanken,
Jij, golfslag van liefde, dans van het heelal.
Wil je zelf onstuimig laten zien en horen,
vier nu reeds met ons het eeuwig festival.

'En toen het Lam het zevende zegel opende,
werd het stil in de hemel, wel een half uur lang...'

(Apoc. 8,1)

Het half uurwerk

Het was dus niet stil in de hemel voordat ieder zweeg en in stilte God aanbad. Nu hing de stilte als een hemelsblauwe dauw over de dingen – en ook God was stil.

Het was dus niet stil voordat de stemmen verstomden van de ontelbare scharen mensen, dieren en bomen die zongen voor God. Nu hielden zij de adem in.

Het was zo onaards stil, toen de klok van de eeuwigheid een half uur werd stilgezet, toen de tijd de eeuwigheid binnendrong en de deur van de eeuwigheid openstond naar de tijd. Het boek van de aarde lag open – het sluitzegel van het levensboek was verbroken.

Jezus, het Lam van God, had de eeuwigheid opengebroken – hij was zelf de tijd in de eeuwigheid geworden. God gaf het een mens: de boekrol van het leven in volle breedte open te leggen en de toekomst van de mensheid te tonen. De mens Jezus, wat stond hij daar alleen op het altaar...zo alleen als dieren zich tussen mensen kunnen voelen.

In deze dertig minuten drongen de woorden van de boekrol, woord voor woord, zo diep door dat ieder zijn taak en plaats in de tijdeloosheid van de geschiedenis verstond.

Na dit half uur stilte gingen de stemmen weer golven door de eeuwigheid, ving alle leven het lied weer aan van vreugde en aanbidding en voelden allen zich verliefden van God.

*

De liefde die wij ontvangen, zal gelijk zijn aan de liefde die wij geven, als een en hetzelfde gevoel. Liefde met zichzelf één geworden,

zal zich in alles herkennen. God zal alles in allen zijn en alles zal zijn als God. En als geliefden zullen wij ons bodemloos verliezen in elkaar. Dat is hemel!

Geen eeuwig rusten en verpozen in de geest — geen zorgeloos werkeloos machteloos toezien hoe de aarde verdrinkt in een zee van tranen — geen vrede waarin de spanning van de strijd ontbreekt —geen schrijnende pijn om het ontberen van wat een leven lang ons heeft geboeid.

Geen eeuwig feesten, dag na dag, waar werken feesten is geworden — geen altijddurend knielen bidden zingen rond de troon — geen geestelijk lichaam geworden waarin de lichamelijke vreugde niet meer kan — geen hemelse zaligheid die ons het aards paradijs ontneemt.

*

Toen de eeuwigheid weer doortikte, ging het heelal bewegen, Allen stonden op in hun verrezen lichaam: de gedachten van God flitsten in hun geesten, hun handen werden doorbloed van scheppingskracht, de eeuwige hartstocht joeg door hun zinnen. Dit was het grenzeloos genieten van hun moeie lijf en de extase van de pijn die liefde doet.

En nu zwerven alle lieve levenden -met de volle straling van hun eigen wezen op hun gezicht en de naam van God op hun voorhoofd- uit over de schepping en doordringen zij de aardse sferen. Daar ontmoeten zij ook hun geliefden en brengen God met zich mee.

Op de wieken van de Geest bewegen zij zich voort: zes dagen hebben zij God lief in mensen van aarde, zes dagen ontsteken zij het licht in het duister. De liefde stort zich uit in de schepping, zij gaat en is haar eigen weg.

En dan op zondag, de zevende dag, is er weer een half uur stilte om te schouwen door de vensters van de tijd... om bij de tijd te blijven. Een half uur ook om stil bij God te vertoeven en de liefde van de gemeenschap te vieren. Dan heeft God...de tijd.

Om in de hemel te kunnen aarden, is de aarde in de hemel.

Ons Vader

We voelen ons thuis op aarde omdat ons Vader thuis is.

Jezus zong de uittochtspsalm op de laatste Pesachviering van zijn leven. 'Onze God is in de hemel' zong hij `maar de aarde heeft Hij aan de kinderen van de mensen gegeven'.
Toen zijn volgelingen hem gevraagd hadden 'leer ons bidden', bad hij 'uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel'.

De hemel en de aarde, twee duidelijk van elkaar onderscheiden werkelijkheden waarin God en mens van elkaar gescheiden zijn. Dit was de geloofstraditie van het oude testament.

Verrassend is echter het begin van het Onze Vader: hier begint het nieuwe testament. Jezus opent zijn gebed met 'Onze Vader die in de hemelen zijt'. Zowel in de Griekse als de Latijnse grondtekst lezen we, dat Jezus in een en hetzelfde gebed onderscheid maakt tussen 'hemelen' en 'hemel'.

Jezus openbaart een nieuwe Godswerkelijkheid en Godservaring. Er is een aarde en een hemel. Dat zijn plaatsaanduidingen, ruimtelijke onderscheidingen, zijnswerkelijkheden. Zij verhouden zich tot elkaar als tijd en eeuwigheid. In deze beide werkelijkheden moge de wil van de Vader geschieden, zo bidt Jezus. Maar op de eeuwige vraag van de mens 'waar is God' geeft Jezus als antwoord 'in de hemelen'.

Wat zijn dan die hemelen? De hemelen zijn de hele schepping, de totale werkelijkheid waarin hemel en aarde zijn opgenomen. Alle zijnssferen en alle kosmische levensniveaus maken deel uit van de hemelen.

Jezus zegt nu: daar is ons Vader. Vader is een relatie-aanduiding, betekent nabijheid aan kinderen, houdt levensintimiteit in. Vader is zijn in kinderen, is liefde. Mensen zijn ook 'hemelen' waarin God woont: in ons lichaam en onze ziel, in onze zinnen en gedachten, in ons hart en ons gemoed. Eerder had Jezus al gezegd: zalig de armen van geest, want aan hen behoort het rijk der hemelen.

Ons Vader is thuis, zegt Jezus.

Van huis uit

Is uit God geboren zijn
levenslang heimwee hebben
naar gemeenschap?
Is uit moederschoot van aarde,
uit vaderschoot van hemel
mens van tijd
en eeuwigheid geworden,
een ontheemde zijn?

Als zeeën tijd
stukslaan op rotsen
van eeuwig zwijgen,
zal ik dan voordat ik
aanspoel op de oevers
van de nieuwe aarde
aan de hemel vragen
'waar is God'?

De branding strijkt
in zachte rimpelingen
het kleed glad van de tijd
wanneer de storm is geluwd.
Dan zingt een lied
in de zachte bries
van de nieuwe morgen
'God is thuis'.

Illustraties : in en om de Bewegingskerk

Omslag : Scheppingsraam van Daan Wildschut

Levensdans : Priester-schilder Pius Lakra (India)

SPECIAL

DE KOORBANKEN VAN HAAREN

Waar generaties priesters in hun jonge jaren hun gebeden hebben gezongen en dag na dag als een lijflied werd ingezet 'Ik zal opgaan naar het altaar van God, tot God die mijn jeugd verblijdt' is levensgeschiedenis ontstaan.
De kapel van het Groot Seminarie van het Bisdom den Bosch in Haaren heeft een eigen verhaal te vertellen. Zij werd gebouwd in de laatste voor-oorlogse jaren en in gebruik genomen in 1938. Bisschop Diepen was de 'wij-bisschop'. De bouwmeester was prof. M.J. Granpré Molière, geboren in 1883; hij doceerde aan de Technische Hogeschool te Delft van 1924 - 1953. Hij was leidinggevend in de wereld van de architectuur en bouwde zelf meerdere kerken. Hij stierf in 1972 bij de Zusters Oblaten van de Assumptie (Hulsberg) te Hilsum, waar hij gedurende zijn laatste levensjaren woonde - teruggetrokken, in vrede want hij had 'het huis van God' gebouwd.
Op 10 mei 1940 staken de Duitse bezetters grenzen en rivieren over en werd het hart van Rotterdam platgebombardeerd. Razzia's joegen door het land, het verzet werd gebroken, mensen werden opgepakt. Ook de beide seminaries van het Bisdom den Bosch werden in beslag genomen en veranderd in interneringskampen - studentenkamers werden gevangenencellen. Het atrium van de gloednieuwe kapel van het Groot Seminarie werd afgesloten : het witmarmeren wijwaterbekken droogde op, de lichten in de kapel werden gedoofd.
Tussen het hoge priesterkoor en het middenschip stonden daar -schuin naar de kerk gekeerd- de zes koorbanken waar de schola cantorum op plaats genomenhad en die nu onbemand bleven. Het Gregoriaans zweeg in die jaren waarin nooit één toon muziek te horen was; het was oorlog met het leven; God werd tot zwijgen gebracht.

De oorlog was voorbij, de seminaristen keerden terug uit de diaspora. Weer stond de 'kleine schola' er, weer klonk het Gregoriaans tijdens Hoogmis en Vespers. De Gregoriaanse eenstemmig-

heid viel zozeer samen met deze plaats, dat de polyfone meerstemmigheid niet daar maar op het koor, waar het orgel stond, plaatsvond.

Maar de tijden veranderden. Het Groot Seminarie werd gesloten, de priesteropleitling verhuisde naar de universiteiten; ook de kapel viel toe aan de nieuwe eigenaar 'Stichting Haarendael' - Inclusief orgel, koorbankeng beelden die (afkomstig uit de oude kapel) de wanden sierden. De verkoop van het totale Seminarie-complex was een feit.
De enige troost was dat er opnieuw een humanitair doel mee werd gediend: de werkelijk armen van lichaam en geest werden de bewoners van Haarendael. De kapel bleef in gebruik voor patiënten en personeel, maar de koorbanken bleven ongebruikt staan. De bijzonderheid van deze 'zangbanken' is, dat zij ongeschikt zijn voor ieder die eens makkelijk wil zitten. Dat ligt -behalve aan het feit dat er geen rugleuningen zijn- ook aan de 'hoogte'.
De koorbanken in de monasteria kennen drie standen: de monniken of monialen staan er in of zitten erop; maar dan is er ook nog eer, tussenstand. Als de zitting is opgeklapt, zit er aan de achterkant een klein schapje; daar kun je dan met je stuitje op zitten, dat Misericordial heet. Deze kleine 'barmhartigheid' is een tegemoetkoming aan de geleidelijk toenemende vermoeidheid, wanneer midden in de nacht of in de morgenuren de Metten en Lauden urenlang duren. En: met een kleine moeite ben je overeind om telkens na een psalm het 'Gloria Patri' te zingen -langzaam en gebogen.
Deze koorbanken nu van het Groot-Seminarie hebbende hoogte van de Imisericordial ... en werden daaromniet meer gebruikt. Geleidelijk verdwenen zij naar de zij-altaren of werden in bij-ruimten opgestapeld. En zij gingen zwerven door het gebouw; niemand hechtte er nog aan. Een stad verder en zij waren verspreid geraakt onder particulier geïnteresseerden...

Nu gebeurde het, dat in 1979 aan Jan Peijnenburg en Threes van Dijck de kloosterkerk van het Augustinianum in Eindhoven werd verhuurd als thuishaven van een basisbeweging. Met name was het de Beweging van Priestersolidariteit (solidariteitsbeweging

van gehuwde priesters en hun vrouwen) die zich hierin vestigde. Naast vele andere vormen van samenkomen en vieren, werden door Jan en Threes de Gregoriaanse Vespers opnieuw geïntroduceerd. Dit waren thematische Vespervieringen, waardoor de psalmen verbonden werden met een nieuwe aktualiteit. Tot na 2000 bleven deze voortbestaan.

Ten behoeve hiervan dienden zij bij de Directie van Haarendael het verzoek in voor hun Vesperdiensten op bruikleen-basis de zes koorbanken te mogen ontvangen. Hiermee stemde men in. Zo kregen deze banken een nieuwe plaats en bestemming in de (wat zij noemden) Bewegingskerk. Deze werd echter gesloopt in 1987. jan Peijnenburg benaderde daarop opnieuw de Directie van Haarendael met de vraag deze koorbanken definitief (binnen overname-tarieven die in het binnen-kerkelijk circuit gebruikelijk waren) over te mogen nemen. Zij werden hem toen in eigendom 'geschonken'. Hierbij werd slechts de wens uitgesproken: dat zij hun betekenis zouden mogen blijven behouden binnen het kader van een religieuze bestemming. Wat dat betreft waren zij bij hem in veilige handen: zelf priester van het Bisdom, als scholalid aan deze banken verknocht en persoonlijk geinteresseerd in kerkelijke historie en traditie.

Vijftien jaar lang werden zij bewaard door Jan en Threes als een kostbaar 'bovenpersoonlijk' bezit, temeer omdat dit de enige creaties waren van de inmiddels beroemd geworden Granpré Molière. Een halve eeuw iferden deze koorbanken ingezongen..

Zoekende naar een nieuwe religieuze bestemming gaven zij de voorkeur aan een basisgemeenschap waar de universele geest van het gezang zou samen klinken met de universele geest van het leven.Dat is daar waar vrouwen gelijk zijn aan mannen, gelovigen en priesters gelijkwaardig zijn (naast de kleine functionele verschillen ten dienste van de gemeenschap) - daar waar arm en rijk bereid zijn zichzelf met elkaar te delen. Maar de juiste plek werd niet gevonden.

Nu deed zich uiteindelijk de minstens even goede bestemming voor : het nieuwe museum van de Achel-

se Kluis. In deze contemplatieve omgeving staan zij waar zij horen : waardig - in eigen schoonheid. Hier zijn zij vindbaar, aanraalcbaar in het heden - en staan zij klaar voor de toekomst.

De droom, die Threes en Jan dan ook hebben is dat deze ooit nog mogen terugkeren naar hun geboortehuis, het Groot Seminarie in Haaren, n.l. wanneer daar opnieuw de weg naar het priesterschap als een heilsweg wordt geopend': het priesterschap van man én vrouw, ongehuwd en gehuwd - in de volle gestalte van Jezus de hele Mens van Gods liefde. De eerste conditie hiervoor is geschapen : de kapel is intussen op de rijksmonumentenlijst geplaatst en daardoor voor de toekomst behouden als kleine monumentale kerk in het Brabantse land.

Maar nu mogen zij zich nog koesteren in de stilte van deze Benedictus-abdiij. En zij mogen de wijding ondergaan van bezoekers en minnaressen van de schoonheid, die op zoek zijn naar de nieuwe religiositeit van de eenentwintigste eeuw. Zelf was Jan voor een korte periode Karthuizer-monnik in zijn jonge jaren. En nu, in de eindjaren van hun gezamenlijk priesterschap leven zij samen hun beschouwend leven - niet in een klooster buiten de bewoonde wereld maar gewoon thuis. Naamloze monniken zoals zovelen zijn...

De Achelse Kluis heeft deze koorbanken van Haaren nu in bruikleen, terwijl zij eigendom blijven van Jan Peijiienburg en Threes van Dijck - niet om hen te blijven 'bezitten' maar om hen te geleiden naar de beste uiteindelijke bestemmingen. Zij hebben er zorg voor gedragen (ook notariëel), dat zij steeds in handen zullen zijn van wie hen voor de toekomst willen behouden, om God lof te zingen en zingende God lief te hebben in elkaar.

Toegewijd aan -zoals het devies boven de hoofdingang van het Groot Seminarie aan iedere bezoeker meldde- Deo Optimo Maximo : de Eerste de Beste God.